

שבועות יט

משה שווערד

1. רש"י מסכת שבועות דף יט עמוד א

פרט למתעסק - בדבר היתר ובא לידו איסור ולא נתכוין לגופה של זו כגון נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר נתכוין לאשתו והרי אחרת עמה במטה ונשמטה אשתו ובאה אחרת תחתיה ואיזהו חייב נתכוין לחתוך כסבור תלוש ונמצא מחובר או כסבור היום חול או כסבור מלאכה זו מותרת ומ"מ לזו נתכוין וכן בא על אחרת ונתכוין לגוף זה כסבור היא אשתו.

2. תוספות מסכת שבועות דף יט עמוד א

פרט למתעסק - בפרק ספק אכל (כריתות דף יט:) מסיק מתעסק דמאי אי דחלבים ועריות חייב שכן נהנה אלא מתעסק דשבת כדשמואל ובקונטרס לא דק דהזכיר נמי מתעסק דעריות ומיהו תימה דאמאי איצטריך בה פרט למתעסק דשבת תיפוק ליה מטעמא דשמואל דאמר התם דפטור מטעם דבעינן מלאכת מחשבת ואמילתא דשמואל גופיה קשה דאי טעמא דנהנה עיקר לחייב בחלבים ועריות למה לי למיפטריה בשבת משום מלאכת מחשבת ואי טעמא דמלאכת מחשבת עיקר למה לי למחייביה בחלבים ועריות משום דנהנה ונראה דאיכא תרי גווני מתעסק כגון נתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר דמיפטר מטעם שלא נעשית מחשבתו ולא שייך למיפטריה משום מתעסק ועוד מתעסק אחר כגון נתכוין לחתוך את התלוש ולהגביה את התלוש למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ונמצא מחובר דנעשית מחשבתו ומיפטר משום בה פרט למתעסק ובתרווייהו איירי שמואל ומשום הכי קאמר בכריתות אלא מתעסק דשבת כדשמואל דאיירי נמי שמואל במתעסק דמיפטר משום בה לר' אליעזר אלא שלא חש לפרש אלא טעם דמלאכת מחשבת דלא איירי בה רבי אליעזר ובחלב נמי איכא תרי גווני מתעסק כגון נתכוין לאכול חלב זה ואכל חלב אחר דחייב בלא טעמא דנהנה דלא שייך למיפטריה מטעם מלאכת מחשבת ועוד מתעסק אחר כגון סבור שהוא שומן או רוק ובלעו דכיוצא בו מיפטר לענין שבת מדכתיב בה והכא לית לן למעוטי משום דנהנה וטעמא דנהנה ומשום מלאכת מחשבת לא קאי אכולהו ומה שפירש הקונטרס כאן מתעסק היינו נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר ואיזהו חייב נתכוין לחתוך את זה וחתך זה וכסבור שהוא תלוש ונמצא מחובר אין נראה לפרש אלא נראה כדפרישית.

3. חידושי הריטב"א מסכת שבועות דף יט עמוד א

פרט למתעסק. פירש רש"י ז"ל (ד"ה פרט עיי"ש) כגון שהיו אשתו ואחרתו במטה ונתכוון לאשתו ונשמטה אשתו ובא על אחרתו, ולגבי שבת כגון שנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר, והא דאישתמיטא למרן ז"ל בתרווייהו סוגיא דכריתות פרק רביעי ספק אכל (י"ט ב), וכן סוגיא דפרק ארבע מיתות (סנהדרין ס"ב ב), דבההוא דאשתו ואחרתו ודאי חייב דקיי"ל המתעסק בחלבים ובעריות חייב לפי שכבר נהנה, ואפילו לא נתכוון אלא להתחכך בכותל, ובחלב כסבור רוק הוא ובלעו, ובאידיך דשבת אם לא נתכוון אלא להגביה את התלוש בלא בה נמי פטור משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה וזה לא נתכוון אפילו לשם מלאכה, ולא אמרו בה פרט למתעסק אלא למי שנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר דכיון דנתכוין לשם חתיכה הוה אמינא דמלאכת מחשבת היא ולחייב, קמ"ל בה שאינו מתחייב אלא בנתכוין לחתוך את התלוש ונמצא שהיה מחובר שנתכוין לאותו דבר עצמו, ובפרק ארבע מיתות פירשתי מימרא דשמואל דהתם בארוכה בס"ד, ואין כאן צורך למה שהאריכו בה כאן התוספות.

4. שערים מצויינים בהלכה

דף יט. פרט למתעסק. פרש"י דמתעסק בדבר היתר ובא לידו איסור, ולא נתכוין לגופה של זו, כגון נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר וכו'. והראשונים גרסו ברש"י להגביה את התלוש, וכ"ה ברש"י במס' הוריות (ה. ד"ה בה). ולכן הקשו דאילו לענין שבת באופן זה לא צריך "בה" למעוטי, דמלאכת מחשבת אסרה תורה. ונהנה ברש"י במס' כריתות (יט: ד"ה אלא) מבואר דפטור דמתעסק הוא משום מלאכת מחשבת. וכ"כ בפ"י רבינו גרשום שם. וכ"כ במאירי כאן דפטור שאין זו מלאכת מחשבת. וכ"כ הרמב"ם (שגגות פ"ב ה"ז) נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר בלא כוונה לחתיכתו פטור, מלאכת מחשבת אסרה תורה וכו'. ועי' בפיהמ"ש להרמב"ם (מס' כריתות

ובשו"ת הגרע"א (סי' ח) כתב דבר חדש, דמה דממעטינן "מאשר חטא בה" פרט למתעסק, אין הפירוש דלא נעשית העבירה כלל, אלא דמיקרי עבירה בשוגג, ואך בשוגג כזה ממעטינן "מאשר חטא בה" דפטור מקרבן, אבל מ"מ מיקרי שגגת איסור, אבל מה דממעטינן משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה, היכא דליכא מלאכת מחשבת אינו בכלל מלאכה ולא נעשית העבירה כלל. ועי"ש שכתב נפק"מ בזה, ובסברא זו מתרץ קושית החוות דעת בספרו מקור חיים (סי' תלא) בלא ידע שיש בביתו חמץ, אמאי נקטו הפוסקים דהוי שגגת עבירה, הרי הוא מתעסק דלא ידע כלל דחמץ בביתו, וי"ל דעיקר מתעסק מיקרי ג"כ עבירה, אלא דלא חייבה התורה עליו. והמקור"ח תירץ, דמתעסק היינו דהוי כאילו לא עשה מעשה, ולא שייך זה בדבר שאסרה תורה בלא מעשה כשהיית חמץ בפסח. ועי' מה שכתבנו במס' ב"ק (כו: ד"ה לענין נזקין) שמדברי הגרע"א יש ללמוד היכא ששכח להסיר המאור מהמקור, אי מותר לפתוח המקור ע"י ישראל אחר שאינו יודע מזה, ועי"ש עוד בזה.

5. שערים מצויינים בהלכה

פרט למתעסק. כתבו התוס' בשם ר"ת, שיש תרי גווני מתעסק, [א] כגון נתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר, דמיפטר משום שלא נעשית מחשבתו, ולא שייך למיפטריה משום מתעסק, [ב] נתכוין לחתוך את התלוש ולהגביה את התלוש כו', ונמצא מחובר, דנעשית מחשבתו, ומיפטר משום

"בה" פרט למתעסק [עי"ש שהשיגו על פרש"י]. וכ"כ התוס' במס' שבת (עב: ד"ה נתכוין) דחתך מה שהיה מתכוין אלא שלא ידע שהיה מחובר. וכ"כ התוס' במס' כריתות (יט: ד"ה דהא) דאף דמתכוין לדבר שהוא היתר ונמצא שהוא איסור, מיקרי מתעסק. ויש להקשות, א"כ למה חייב חטאת בשגגת שבת, ושוגג לא הוי רק באומר מותר, כדכתבו התוס' שם, הרי מה שהוא חשב היה מותר ומיקרי מתעסק. וכתב במגן אבות, דלכן חייב בשגגת

6. רש"י מסכת שבועות דף יט עמוד א

דרב ששת מחליף כו' - כשהיה שונה משנתנו פעמים מחליף דברי זה לדברי זה ולא היה מקפיד לפי שאין ביניהם חיוב ופטור.

7. ספר מצפה איתן

דף יט ע"א גמ' דרב ששת מחליף דר"ה לר"ע כו' סקשה לי חכם אחד הו"א סומן קל"ו לתב דעובר בלאו המחליף דברי ר"א לדר"י והשנתי לו דדברי המ"א נובעים מהספרי פ' שופטים ושם אי' בזה"ל שאומר על טכור טמא ולכאורה שפת יתר הוא. אך הכוונה דדוקא כשיש נ"מ לדינא משא"כ כשאינו אלא משמעות דורשין כדכח"ל: רש"י ד"ה פרט למהעסק כו' כגון שנתכוון לחתוך את התלוש וחקך את המהונכ. עיין בחוס' דכה"ג מפטר משום מלאכה מחשבת שהרי לא נעשית מחשבתו. והא לא קשיא לפרש"י דחזיל לטעמי' בכריתות (דף יט ע"א) דר' אליעזר לית ליה מלאכה מחשבת אכרה תורה ע"ש. אלא דקשיא לי ע"ז מסוגיא דספ"ד דזנחיס (דף מז): ע"ב רש"י ד"ה הכל ספק חלב. תחילה ספק חלב וספק שומן. ומשמע דלא צוי

8. דף על הדף שבועות דף יט עמוד א

בגמ': דרב ששת מחליף ר"א לר' עקיבא ודרבי עקיבא לר' אליעזר.

בספרי על הפסוק לא תשיג גבול רעך (פ' שופטים) איתא: המחליף דברי ר' אליעזר בדברי ר' יהושע ודברי ר' יהושע בדברי ר' אליעזר, לומר על טמא טהור ועל טהור טמא, עובר משום ולא תשיג גבול רעך.

וקשה אם כן האיך החליף ר' ששת בין ר' אליעזר לרבי עקיבא.

וכתב הגאון ר' אלחנן וסרמן הי"ד ב"ידיעות נכבדות" (שנדפס בסוף ספרו "קובץ הערות") שמכאן מוכח שרק היכי דפליגי בדינא, אז צריך להיזהר לא להחליף השמות זה בזה, אבל כאן שהם חולקין רק במשמעות דורשין, ואין כאן נפקא מינה לדינא, לא איכפת לן אם מחליף בשמות ודעות האומרים.

9. חידושי הריטב"א מסכת שבועות דף יט עמוד א

אדרבה הרי העלם מקדש בידו ופטור. נקט לשון אדרבה משום דכתיב שרץ ונעלם ממנו משמע דמיעוטא הוא שנעלם ממנו טומאה לבדה ולא דבר אחר, והיינו דכי אמרינן אמסקנא אלא לא שנא, פירש רש"י ז"ל לקולא אלא לא שנא ופטור משום האי אדרבה

10. תוספות מסכת שבועות דף יט עמוד א

הרי העלם מקדש בידו ופטור - אומר רבינו תם דלא מיפטר אלא מקרבן עולה ויורד אבל חטאת קבועה חייב דהא גמרינן מע"ז דכל שחייבים על זדונו כרת חייבים על שגגתו חטאת והא דאמר בפ"ק (לעיל דף ב.) דעל שאין בה ידיעה בתחלה ששעיר החיצון מכפר אלמא לא מוקמינן ליה בחטאת קבועה דאי הוה ביה חטאת קבועה לא הוה חיצון מכפר אמיד דבר קרבן הוא התם ודאי מיפטר לגמרי שלא יהא חמור אין בה ויש בה מיש בה ויש בה ומיהו קשיא דלישנא דקאמר הכא דפטור משמע דפטור לגמרי ועוד דלקמן פרק שלישי (דף כד:) גבי יש אוכל אכילה אחת דחיק לאשכוחי חטאת קבועה בטמא שאכל את הקדש ומוקי לה בנשיא וכו' אלעזר ולוקמה בהעלם קדש על כן נראה דפטור לגמרי משום דהוי דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש כדאמרינן לקמן בפרק שלישי (דף כה:) גבי שבועת העדות.

ק ה ל ו ת   ש ב ו ע ו ת   ס י מ נ   י ב   י ע ק ב   ל ו

ותירץ דאין זה קרוי צנין כיון שאינו אלא ללילה אחת תדע דכא אסור לעשות צנין של עץ בעזרה וכו' והראש"ד ז"ל כתב על זה דבלא"ה לא קשה דכל דין דגגין ועלויות לא נהקדשו לא אמרו אלא על גגין ובעלויות שכוין בשעת קידוש דכצ"ד לא קידשו מתחילה אלא את האויר שעד הגג ולא למעלה, אבל אם צורך אויר העזרה שכבר נהקדש יעשו אח"כ צנין וגג ועלי' ודאי שהאויר שכבר קדוש ועומד בקדושתו קאי ולא פקע קדושתו ע"י זה שנעשה עכשיו גג ועלי' באמצעו ע"ש ודעת רבינו אלהן ז"ל משמע דגם בהאויר שכבר נהקדש אם אח"כ יתפך לגג ועלי' אינו קדוש, וכויוו משום דלהראש"ד ז"ל האויר עזרה נהקדש מהמת עלמנו ופשיעא דלא פקע קדושה ע"י זה שנעשה באמצעו גג, אבל דעת רבינו אלהן ז"ל נראה שסובר דכל קדושה האויר אינו אלא מפני שהוא אוירו של הרצפה וקדושה הרצפה מושכת את האויר שכנגדו משום שכל שכנגד הרצפה כמונה דמי וא"כ כשיעשו הפסק גג צינתיים גם כשה יעשה אחרי שכבר הוקדש האויר מ"מ האויר שלמעלה מהגג לא יהא נדון בעזרה, מאחר דעכשיו א"ה לומר על הנמלא באויר שכמונה דמי. כנלע"ד צביאור מחלוקת רבינו אלהן ז"ל והראש"ד ז"ל ה"ל *).

ס י מ נ   י ג

ב ע ג י נ   ה ע ל מ   מ ק ד ש   א ל י ב א   ד ר ע י ק

כתבו החוסי' ד"ט ד"ה הרי העלם כו' צבא דלרע"ק אינו חייב עולה ויורד רק בהעלם טומאה ולא בהעלם מקדש דאומר ר"ת ז"ל דלא מופטר לרע"ק בהעלם מקדש אלא מעולה ויורד אבל חייב העלאת

(* א"ה. ע"ע קה"י זצמ"ח סוף סימן י"ה.

קצועה כדן כל איסור כרת שנגתו העלאת והחוס' הקשו על זה מלשון הגמרא דאמרי הרי העלם מקדש צידו ופטור דמשמע פטור לגמרי, והגרעק"א ז"ל בהשוותיו סוסי' ה' כתב לתרץ דלרע"ק דלא נחמטע לרע"ק העלם מקדש אלא מדן עו"י מ"מ גם מהעלאת קצועה פטור מטעם אחר דה"ל מתעסק לפי מה שהעלו החוס' כאן לעיל ד"ה פרט דכשהתך דלעת וקסבור שהוא הלוג ונמלא מחובר ה"ל מתעסק מאחר שלא הכיר מהות החפלא וכ"כ החוספות וכ"מ בסוגיא דשבת דף ע"ג דכשהוא סבור שזה שומן ונמלא חלב ה"ל מתעסק [אלא שהייב מטעם נהנה] וכ"כ בקסבור שזה בית חולין ונמלא שהוא ציבמ"ק כיון שלא הכיר מהות הבית שזה ציבמ"ק ה"ל מתעסק ופטור מהעלאת קצועה [וכא' דלא פטרינן בהעלם מקדש מקרבן עו"י מטעם מתעסק, דהא לרי' ישמעאל חייב ואפילו לרע"ק דפטור הוא מקרא' ונעלם והוא עמא כו' ולא מטעם מתעסק כתב הגרעק"א דל"ל דדן מתעסק אינו פועל אלא מהעלאת קצועה ולא מעו"י] ומש"כ שפיר קאמרי' הרי העלם מקדש צידו ופטור דמדן עו"י הא מיטע רחמנא העלם מקדש לרע"ק ומדן העלאת קצועה פטור מטעם מתעסק. ולפ"ז ז"ל אלא בהעלם מקדש אבל בהעלם קודש ארע"פ שנתמטע מעו"י מ"מ שפיר יתחייב העלאת קצועה כדן כל שגגת כרת דהכא ליכא לפוטרו מטעם מתעסק שהרי נהנה וצבא מדוקדק היעב הא דקתני צדרי"א ורע"ק ואינו חייב על העלם מקדש ולא תנן נמי דאינו חייב על העלם קודש משום דנהי דנתמטע מעו"י כל שאינו העלם טומאה מ"מ אכתי יתחייב העלאת קצועה כג"ל ורק בהעלם מקדש פטור לגמרי דמדן עו"י מיטעו רחמנא ומדן העלאת קצועה פטור מטעם מתעסק עכ"ד הגרעק"א ז"ל שם החריפוס וכ"כ בחוספותיו למשניות פ"ב דשבועות.

12. תוספות מסכת שבועות דף יט עמוד א

הלך בראשון ונכנס כו' - אי ברה"י איירי בחז נמי חייב דספק טומאה ברה"י ספיקו טמא אבל הכא איירי ברה"ר דמוקמינא ליה בחזקת טהרה.

13. תורת חיים מסכת שבועות דף יט עמוד א

והלך בראשון ולא נכנס. הוא הדין אם נכנס נמי דינא הכי והוה מצי למיתני והלך בראשון וחזר והלך בשני ונכנס אלא איידי דבעי למיתני סיפא הלך בראשון ונכנס תני רישא הלך בראשון ולא נכנס וכן משמע מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות שגגות.

14. תוספות מסכת שבועות דף יט עמוד ב

עשו ספק ידיעה כידיעה - לא דמי לנגע בכעדשה דריש פירקא (דף יד:) ולא ידע אי כזית מטמא אי בכעדשה מטמא דהתם הוא מסופק אי שייכא כלל טומאה במה שנגע אבל הכא פשיטא ליה דאיכא טומאה הלכך הוי ליה ידיעה טפי.

15. שערם מצויינים בהלכה

אמר ר' משום רבי שמעון אינו מביא אלא אשם תלוי אחד וכו'. הקשה בחי' מהר"ם שיק, לר' שמעון דס"ל בעלמא דדרשינן טעמא דקרא, צריך טעם למה אמר אפי' אם אכל ושגג הרבה פעמים בספק חלב אינו חייב אלא אשם תלוי אחד, הא מצד הסברא ראוי לומר דכשם דבחסאת ידיעה ודאי מחלקת, כמו כן גבי אשם תלוי דהא הוה ספק עבירה, והו"ל למימר ידיעות ספק מחלקות, בשלמא אי לא דרשינן טעמא דקרא, איכא למימר דגזירת הכתוב הוא, ותירץ דר"ש ס"ל דדוקא ידיעה ודאית מחלקת, ולכן יליף מדכתיב "על שגגתו אשר שגג", דספק ידיעה לא הו"ל כידיעה, ומזה"ט פטר נמי בשני שבילין, וכוה מיישב קושית התוס' (ד"ה כאן שנה רבי).

16. שערם מצויינים בהלכה

כשם שידיעות ודאי בעלמא מתחלקות לחטאות כך ידיעות ספק מתחלקות לאשמות. כתב המאירי, שידיעות ספק מתחלקות לאשמות, על הדרך שידיעות ודאי מתחלקות לחטאות, וכשם שהידיעות מחלקות להחמיר כך הן מחלקות להקל, שאם שכח ואכל חצי זית חלב ונודע לו, וחזר ושכח ואכל חצי זית אחר בכדי אכילת פרס ונודע לו, ידיעה שבינתיים מחלקת, ואין שני החצאין מצטרפין לחייבו קרבן אע"פ ששניהם בתוך כדי שיעור. ועי' במס' שבת

17. תוספות מסכת שבועות דף יט עמוד ב

שבועות שתיים, ורמינהי שבועה שאוכל לך - משנה היא בפרק ב' דנדרים (דף טז.). אף ע"ג דהתם קתני השבועה שאוכל לך והכא קתני שבועה דרך הגמרא לקצר המשנה שהביא ואין חילוק בין שבועה להשבועה דאהאי מתני' דהתם נמי פריך ממתני' דהכא בגמ' ומשני כי הכא ול"ג בסמוך ברייתא במסרבין בו לאכול דאין לומר שהביא ברייתא משום דלא קתני השבועה דלא ה"ל למיפרך מברייתא כיון דמצי למיפרך ממתני' אלא גר' התם במסרבין.

18. תוספות מסכת שבועות דף יט עמוד ב

לא שבועה לא אוכל לך אסור - דמשמע הא מה שאוכל לך יהא באיסור שבועה ואע"ג דבפ"ב דנדרים (שם) מוקי רישא דהך משנה כר"מ ור"מ לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן גבי נדרים כדאמרינן ספ"ק דנדרים (דף יג): יש חילוק בין שבועה לנדרים כמו שאפרש בס"פ שבועת העדות (דף לו: ד"ה ה"ג) בע"ה.

19. תוספות מסכת שבועות דף כה עמוד א

איני והא"ר יוחנן - למאי דס"ד השתא דלעולם קאמר תימה דתקשה ליה בריש פירקין (דף יט): גבי שבועה שאוכל ושלא אוכל [1] וי"ל דגבי אכילה ליכא למיטעי דלעולם קאמר ולא הוצרך התנא לפרש דלאלתר קאמר [2] א"נ התם נמי שייך שפיר לעולם כגון שנשבע על ככר שלפניו.

20. רש"י מסכת שבועות דף יט עמוד ב

במשנה שבועה שלא אוכל ואכל כ"ש חייב דר"ע כו'. נסתפקתי בלא אכלתי ואכל כ"ש מהו דלכאורה תשובת ר"ע שזה מדבר ומביא קרבן דר"ל מדבר ואוסר אינה אלא בלהבא עי' לקמן (כ"ב) ובתד"ה והרי מגדף וי"ל גם לאידך גיסא לפי מה דמסיק המל"מ דרבנן מודים דבלשון בנ"א אכילה בכ"ש רק דס"ל דבסתמא לא אסר על עצמו אלא כשיעור איסורי תורה א"כ בלעבר דלא שייך הך טעמא יודו דאפי' כ"ש:

21. שערם מצויינים בהלכה

שבועה שלא אוכל ואכל. בחי' הרמב"ן
לקמן (לו. ד"ה והא) מוכיח מהגמ'
שם שאין שבועת ביטוי צריכה שם ולא כינוי,
אלא שיש לומר ידות הן. וכ"כ בחי' הרשב"א
(שם ד"ה הא, לה. ד"ה אלא) דכל שהזכיר
בשבועה לא בעי לא שם ולא כינוי [ועי' בחי'
הרשב"א ריש מס' נדרים (ד"ה שבועות), אבל עי'
בשור"ת הרשב"א (ח"א סי' תתמב) דמבואר דבשבועה
בלי הזכרת השם הוא רק משום ידות. וכ"כ הריב"א
הובא באור זרוע (הל' שבועות דף לח:)]. ודעת
הראב"ד בהשגות (שבועות פ"ב ה"ב) שאין
שבועה צריכה לא שם ולא כינוי, לקרבן
ולבל יחל, אבל [לשעבר, כ"כ הרמב"ן והרשב"א
והר"ן בדבריו, אבל בהשגות ליתא] למלקות צריך
שם או כינוי דכתיב (קדושים יט-יב) "ולא
תשבעו בשמי לשקר". [אבל הרמב"ם (שם ה"ג)
ס"ל דבכל שבועה בעינן שם או כינוי
להתחייב מלקות או קרבן [אבל איסורא בכל
גזונא איכא]. והר"ן (טו: מרפי הרי"ף) הוכיח

22. רמב"ם יד החזקה - הלכות שבועות פרק ד

(א) מי שנשבע שלא יאכל היום כלום ואכל פחות מכזית פטור שאין אכילה פחותה מכזית והרי הוא כאוכל חצי שיעור מנבלות וטרפות וכיוצא בהן ואם אמר שבועה שלא אוכל דבר זה ואכלו חייב ואפילו היה הדבר שנשבע עליו זרע חרדל אחד או פחות ממנו: (ב) נשבע שלא יטעום כלום ואכל כל שהוא חייב:

23. דף על הדף שבועות דף יט עמוד ב

במשנה: שבועות שתים שהן ארבע שאוכל ושלא אוכל כו' שאכלתי ושלא אכלתי כו'.

בסה"ק נועם אלימלך בליקוטי שושנה (ד"ה צדיק מושל, או יאמר) כתב וז"ל: והנה הצדיק צריך לעסוק בעבודתו הקדושה להפך את הדינים בעוה"ז ג"כ לרחמים, וזהו פירוש המשנה "שבועות שתים שהן ארבע", דעיקר כללות התורה הם "שתים": מ"ע, ומצות ל"ת, והכללות משניהם הוא הדביקות בכורא ית"ש ע"י מצותיו. והדביקות נקרא בשם אכילה, דמצינו במלאכים אצל אברהם נאמר בהם "ויאכלו", וק' וכי שייך אכילה אצל מלאכים. אלא שזה קאי על הדביקות, דהיינו אאע"ה בקדושתו הגדולה, ה' מסדר לפנייהם השולחן הטהור בקדושה רבה ובדבקות גדול, ודבקו המלאכים, מדבקות זה של אאע"ה שהוא דבר רוחני, וזה ה' אכילתם. ונמצא לפ"ז "אכילה" נקרא דביקות.

וזה לעומת זה, שגם אצל עבירה שייך דביקות, כמש"נ "ותדבק נפשו בדינה וכו'", והדביקות הזאת נקרא ג"כ בשם "אכילה", כמ"ש "אכלה ומחתה פיה".

וזהו "שבועות שתים שהן וכו', שאוכל ושלא אוכל", פי' שבועות - שהאדם מושבע ועומד מהר סיני, הם שתים, דהיינו "שאוכל" הוא דביקות הטוב שידבק בה האדם, ו"שלא אוכל" הוא הדביקות הרע שירחק ממנה האדם.

והוסיפו חכמים עוד שתים "שאכלתי וכו'", דהנה כו' כל דבר הישר הוא רחמים, וההיפוך הוא מדת הדין, והעוה"ז הוא ע"פ א"ב הישר שהיא רחמים, והצדיק צריך להפך מדת הדין לרחמים.

וזה "שאכלתי" דהיינו לשעבר, הרומז לתשר"ק לעשותו ישר עפ"י דבקותו ולהפכו לרחמים, והרשעים מהפכין חלילה להפך, והוא "שלא אכלתי", והמשכיל יבין עכלה"ק.

וע"ע סוף פ' ויקרא מש"כ בסה"ק נועם אלימלך לרמז במשנה זו על שני מהלכים של עבודתו של צדיקים, שיש צדיק שאוכל, ואכילתו היא בקדושה, ויש צדיק שאינו אוכל וצם תענית ומסגף את עצמו.

ושתייהם צריכים לחפש ולהרהר בתשובה, "שאכלתי" זה שאוכל, שמא אכל שלא לשם שמים, ו"שלא אכלתי", זה שצם ומסגף את עצמו, שמא היו תעניותיו עם פניות, ואז הוא בכלל מ"ש במטותא מינייכו לא תרתו תרתי גיהנם, שגם מפסיד אכילתו בעוה"ז, וגם מפסיד חלקו בעוה"ב.